Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ҚЎМИТАСИ, ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ БОШ НАШРИ

● № 48 (10.044). ● 1991 йил 8 март ● жума ● Баҳоси 6 тийин.

ОЛАМДА БУЮК ЗОТ—АЁЛНИ ЁҚЛАНГ, ҚАДР-ҚИММАТИНИ МУНОСИБ САҚЛАНГ

ҚАЛБИНГИЗ ҚЎРИДАН БАҲРАМАНД БЎЛИБ

Баҳор фаслининг аввалида ажойиб байрам — Халқаро хотин-қизлар кунини нишонлаймиз. Саккизинчи март куни аёлларга гуллар совға қилишади, уларни табриклашади, лекин адолат юзасидан айтадиган бўлсак, ҳамиша шундай бўлиши керак.

7 март куни Алишер Навоий номли Давлат академик катта опера ва балет театрида Тошкент жамоатчилигининг хотин-қизлар кунига бағишланган тантанали йиғилиши бўлди.

Йиғилишни Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси раисининг ўринбосари М. М. Тўлаганова очди.

Республика Вазирлар кабинети ҳузуридаги Ўзбекистон хотин-қизлар Комитетининг раиси, «Саодат» ойномасининг бош муҳаррири Ҳ. У. Худойбердиева маъруза қилди.

Ўзбекистон хотин-қизлари жумҳурият ижтимоий ҳаётида фаол қатнашмоқдалар, унинг ривожланишига катта меҳнат ҳиссасини қўшмоқдалар. Бинобарин, меҳнаткаш сифатида аёлларни доимо шарафлаб келар эканмиз, кўпинча унинг асосий вазифасини — гўзал аёл бўлишдек, она бўлишдек муқаддас вазифасини унутиб қўямиз. Мамлакатимизда ҳозир рўй бераётган сиёсий ва иқтисодий ўзгаришлар хотин-қизларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш, меҳнат, дам олиш, болаларни тарбиялаш учун нормал шарт-шароит яратиш масалаларини янада ўткирроқ қилиб қўймоқда.

Ҳозир, бозор муносабатларига ўтиш даврида ўрта ҳол ва кам таъминланган оилалар катта қийинчиликларни бошдан кечирадилар. Рўзғор ташвишларининг асосий оғирлиги хотин-қизларнинг елкасига тушади. Шу сабабли бундай оилаларнинг тирикчилигини барқарорлаштиришга оид ҳукумат тадбирлари билан бир қаторда жамоат ташкилотларининг ҳам фаолиятини кучайтириш зарур. Биз хотин-қизларга ғамхўрлик қилар эканмиз, бу билан жумҳуриятимизнинг истиқболи тўғрисида ғамхўрлик қилган бўламиз.

Уй бекаси бўлган аёллар айни вақтда миллатлар ва элатлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш, тинчлик ва тотувликни сақлаш учун ҳам кўп иш қилмоқдалар. Ўзбекистондаги миллионлаб хотин-қизлар бўлажак бутуниттифоқ референдумида мустақил жумҳурият иттифоқи учун овоз берадилар.

Хотин-қизлар барча меҳнаткашлар билан биргаликда миллионлаб ўзбекистонликлар учун баҳор ва янгиланиш байрами—Наврўзни кутиб олишга қизғин тайёргарлик кўрмоқдалар.

Тантанали йиғилишда Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов, Ўзбекистон ССР Вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг раиси М. И. Иброҳимов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи котиби А. И. Фозилбеков қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

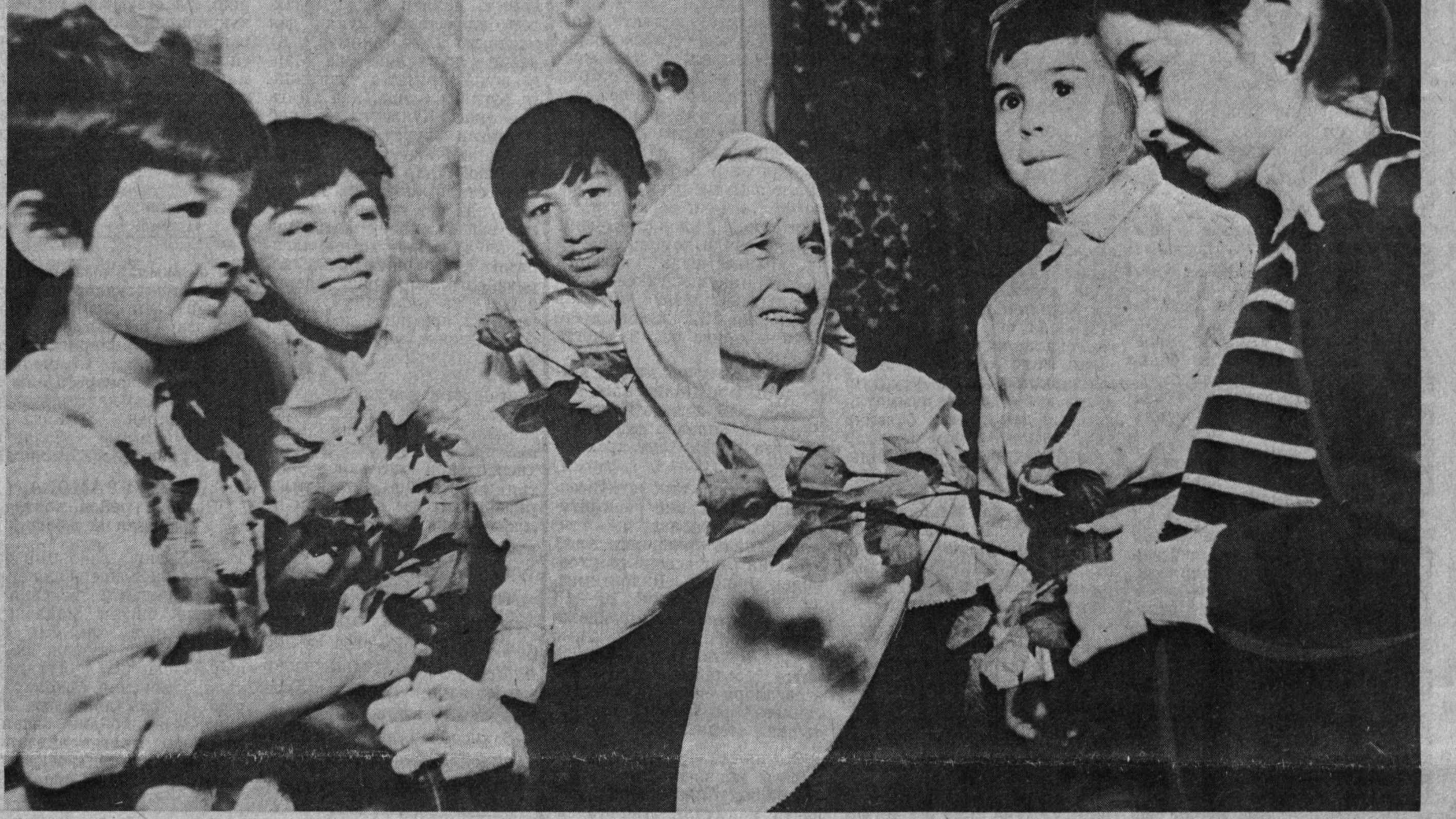

БУВИЖОН, БАЙРАМИНГИЗ БИЛАН!

В. ТЎРАЕВ суратга олган.

• 17 март—СССР референдуми куни •

ЯГОНА ИТТИФОҚҚА БИРЛАШИБ

— РЕФЕРЕНДУМ бўлади, деяпти, бу нима экан ўзи? Сайловми?

— Сайловдан бошқача, референдум. Унда иттифоқ тақдири ҳал этилади...

— Э, ҳа, иттифоқ тақдири бизга ҳам боғлиқ экан-да? Биз «қолсин» десак қолади, бўлмаса тарқаб кетаркан-да, а?

— Тарқатиб нима қиласиз, халқаро аҳвол чирсиллаб турибди. Бизга ҳозир ягона, мустаҳкам иттифоқ зарур. Жумҳуриятнинг мудофаа қудрати учун озмунча пул керакми? Унга кетадиган пул халқнинг қорнини тўйғизишга сарфлансин.

— Тўғри айтасиз, референдум куни ҳаммамиз ягона иттифоқ учун овоз берамиз.

Ишчи коржомаси кийиб олган йигитлар Ғалаба райониданги Қўрғонча луб заводи ичкарисига кириб кетишди. Мен эса уларнинг суҳбатини тинглаб борар эканман, ҳарқалай одамлар референдум нима эканлигини англаб, тушуниб олаётганликларини ҳис қилдим.

Завод фирқа қўмитаси котиби Турсунбой Нозимов билан шу хусусда гаплашдим.

— Биз референдум ўтказиш бўйича катта тушунтириш ишларини олиб боряпмиз. Референдумда мамлакатимизни ёқлаб чиқишга аҳд қилдик. Заводимизда 30 нафар фирқа аъзоси бор. Улар бу борада фаоллик қилмоқдалар. Референдум моҳиятини ҳар бир ишчи онгига етказишда жонбозлик кўрсатишаяпти, — дейди у.

Ҳа, котиб сўзларида жон бор. Чунки корхонада биз суҳбатлашган одамларнинг гаплари буни тасдиқлади.

Корхона режа бўлими бошлиғи Ғани Оқхўжаев шундай дейди:

— Иқтисодчи сифатида шахсий фикрларимни билдирадиган бўлсам, бугунги иқтисодий танглик мавжуд бўлган шароитда янгиланган ягона иттифоқ учун овоз беришимиз фойдадан холи эмас. Чунки агар биз референдумда юз фоиз иттифоққа қарши овоз бериб, жумҳуриятни мустақилликка олиб чиқамиз, дейдиган бўлсак, бунинг учун илгаридан иқтисодий негизда тайёргарлик кўрган бўлишимиз зарур эди.

«Мустақиллик», «мустақиллик» деб қуруқ дод-вой солишдан натижа чиқмайди. Биз марказга маҳсулот етказиб берувчи базага айланиб қолганмиз. Ўзимизда етиштирилаётган маҳсулотларни қайта ишлаш, истеъмолга чиқариш соҳасидаги саноатни йўлга қўйишимиз, ҳар бир корхонанинг валютаси бўлиши керак. Бунга қачон эришилади? Қачонки маҳсулотимизни ўзимиз тўғридан-тўғри чет элга экспорт қилганимиздагина, ундан истеъмол моллари ишлаб чиқарганимиздагина бу ҳақда гапириш мумкин. Аввало одамларимизни моддий жиҳатдан бой қилиб олиш, жумҳуриятда 9 миллион қашшоқнинг турмушини ўнглаш, оғир ва енгил саноат тармоқларини жадаллик билан ривожлантириш, маънавий бойликларимиз, мудофаа қудратимиз янада мустаҳкамланганда мустақиллик ҳақида сўз очса бўлади. Ҳозир эса якдиллик билан референдумда қатнашиб иттифоқимизни асраб қолишга астойдил бел боғлашимиз зарур.

Иқтисодчи фикрларига қўшилмай иложимиз йўқ. Ҳар ҳолда улар иқтисодиётнинг бугуни ва келажагини яхши биладилар. Корхона ўтган йилги режаларини ҳамма кўрсаткичлар бўйича бажарди. 3424 минг сўмлик товар маҳсулоти ишлаб чиқарилди, 3250 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Корхона 1990 йилда 170 минг сўм соф фойда олди. Фойда бундан ҳам кўп бўлиши мумкин эди. Афсуски, корхона жойлардан 19 та рекламация олди. Бу дегани тонналаб маҳсулот йўққа чиқди, минг-минглаб сўм пул йўқотилди. Бу йил ана шу рекламация олишни қисқартириш, маҳсулот сифатини яхшилашга алоҳида эътибор берилмоқда.

Корхона ишчи-хизматчилари ана шундай кенг кўламдаги режаларни белгилаб ҳаракат қилмоқдалар. Улар бу ишларни янгиланган иттифоққа бирлашиб тезроқ амалга ошириш мумкин демоқдалар.

Ҳ. ЗОКИРОВА.

ВИЛОЯТ ХОТИН-ҚИЗЛАР КЕНГАШИНИНГ ПЛЕНУМИ

Тошкент вилоят партия қўмитасида вилоят хотин-қизлар кенгашининг III Пленуми бўлди.

Пленумда вилоят хотин-қизлар комитети ташкил этилди. Д. Ғуломова республика хотин-қизлар комитети раис ўринбосарлиги вазифасига ўтганлиги муносабати билан вилоят хотин-қизлар кенгаши раиси вазифасидан озод қилинди.

Илгари Орджоникидзе район партия қўмитаси биринчи котиби бўлиб ишлаб келган Г. С. Миразимова вилоят хотин-қизлар комитети раиси этиб сайланди.

Халқ депутатлари вилоят кенгаши ҳузуридаги хотин-қизлар масалалари, оила, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бўлими сектор мудири бўлиб ишлаётган А. Носирова вилоят хотин-қизлар комитети раис ўринбосари этиб сайланди.

Пленумда вилоят партия қўмитасининг иккинчи котиби Ш. Н. Маҳмудова нутқ сўзлади.

ХИЗМАТЛАРИ БЕҚИЁС ЭДИ

56 йиллик умр... Бу фурсат тарих учун жуда қисқа. Янгийўл ноҳияси «Коммунизм» жамоа хўжалигининг собиқ раиси Абдулла Ортиқов шу давр мобайнида ҳамқишлоқлари учун кўплаб эзгу ишлар қилишга, уларнинг қалбидан ўрин олишга ва яхши ном қолдиришга улгурди. Буни 5 март куни бўлиб ўтган А. Ортиқовнинг 80 йиллигига бағишланган хотира кечасида айтилган гаплардан ҳам билса бўлади. Шу куни эрталаб фарзандлари, қариндош-уруғлари, бирга ишлаган ёру-биродарлари Абдулла Ортиқовнинг қабрини зиёрат қилишди. Гулчамбарлар қўйишди. Хўжалик марказига йиғилган колхозчилар, меҳнат фахрийлари, партия, совет ходимлари колхоз тузумининг фаол иштирокчисини ҳурмат билан ёдга олиб, ўз хотираларини сўзлаб бердилар.

Фозил МАДАЛИЕВ — меҳнат ветерани: — Мен Абдулла аканинг шогирдлариdan бириман. У кишининг кўзга яққол ташланиб турадиган ҳислатлари кўп эди. Соддалик ва ҳалоллик, эътиқодда собитлик, каттаю-кичикка бир хил муносабатда бўлишлик каби фазилатлар у одамнинг қон-қонига сингиб кетган эди, дейиш мумкин. Мен Абдулла аканинг тарбиясини олиб, кам бўлганим йўқ. Иш ўргандим. Хўжалик юритишни билиб олдим. Узоқ йиллар Н. Ниёзов номли колхозга раислик қилдим. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони бўлдим.

Юсуф ТОЛИПОВ — «Ленинизм» жамоа хўжалигининг раиси: — Юриш-туриши, кийиниши эл қатори эди, оддий колхозчидан ажратиб бўлмасди. 60-йиллар бўлса керак, бир куни менга куюниб гапирдилар: «Айрим раҳбарларга ҳайронман. Қоғозбозликка зўр бериш билан ишламоқчи бўлишади-я!» Қаранг, 70-йиллардаёқ авж олиб кетган қоғозбозликни авваладан сезган эканлар.

Биз яқинда Абдулла Ортиқов номини хўжалигимизга беришга қарор қилдик.

Раҳмат БЕГАЛИЕВ — жамоа хўжалиги аъзоси: Мен ва менинг тенгдошларим Абдулла Ортиқов билан бирга ишлаш ва ҳамсуҳбат бўлиш бахтига муяссар бўлмаганмиз. У кишининг сиймоси ёши катталарнинг ва ота-оналаримизнинг хотиралари орқалигина кўз олдимизда гавдаланади. Колхозимизнинг қаддини тиклашда, дастурхонимизнинг тўкин бўлишида у кишининг қўли бордек, хизматлари беқиёсдек туюлаверади.

...Юбилей тантаналари сўнггида А. Ортиқовнинг фарзандлари файзли дастурхон атрофига йиғилган меҳмонларга, оталари хотирасини ҳурматлаб, унинг 80 йиллигини кенг нишонлаётганликлари учун жамоа хўжалиги бошқарувига, партия ва комсомол ташкилотларига ташаккур билдирдилар.

Ҳ. СУЛАЙМОНОВ.

ИШОНЧЛИ КЕЛАЖАК УЧУН

БУГУНГИ кунда мамлакат тақдирига бефарқ қарамаслик ҳар бир совет фуқаросининг бурчидир. Мамлакатимизда нимаики ютуқлар ёки камчиликлар рўй берган бўлса, бу ҳаммамизники эди.

Кейинги пайтда миллатлар қадриятларини, урф-одатларини танқид қилиш кимларга керак бўлиб қолдийкин. Ахир бу халқлар ўртасидаги дўстликка путур етказяптику. Биз ўзбеклар, битта майизни ҳам бўлиб ейдиган, топганимизни меҳмонга тутадиган халқмиз. Шунинг учун ҳам миллатлар ўртасидаги дўстлигимизни қайтадан тиклашимиз керак. Баъзи нияти бузуқлар шу дўстликка тош отмасин. СССР дунёдаги буюк ва қудратли, қолаверса, кўп миллатли халқлардан ташкил топган ягона мамлакатдир.

Суверен жумҳуриятларга ҳақиқатан ҳам муштарак манфаатларни қаттиқ туриб ҳимоя қила оладиган ва яшовчан федерация керак — деган эди М. С. Горбачёв ўзининг телевидение орқали сўзлаган нутқида. — Ҳақиқатан ҳам, бу гапларда жон бор. Федерация керак. Лекин яна эски ҳолат давом этмасин. Давом этгудек бўлса, яна ҳурматсизлик бошланади. Ана ундан кейин нима бўлади?

Мен янгиланган Иттифоқ — ҳамма учун ишончли келажак, ягона бирлик тарафдориман. Референдумда мана шулар учун «ҳа», деб овоз бераман.

М. ЮСУПОВА,
Янгийўл районидаги Ново-Михайловка луб заводи бошланғич партия ташкилотининг котибаси.

ТОШКЕНТ МЕТРОСИНИНГ ЯНГИ БЕКАТИ

● Тошкент метросозлари тўрт километр узунликдаги Чорсу-Беруний ер ости йўлини фойдаланишга топширдилар. Ҳозирча синов поездлари қатнамоқда. Бироқ қирқига чидаган толиблар қирқ бирига ҳам чидаб беришса — йўл азобидан халос бўладилар.

Ш. ИБРОҲИМОВ суратлари.

ЭЗГУ МАҚСАДНИ КЎЗЛАБ

ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ЖАМИЯТДАГИ АҲВОЛИНИ ЯХШИЛАШ ДАСТУРИ ИШЛАБ ЧИҚИЛМОҚДА

Адолат Носирова «Тошкент ҳақиқати»да узоқ йиллар ишлаб, корректорликдан бўлим мудири даражасига кўтарилди. Унинг хотин-қизлар муаммоларига бағишланган кўплаб мақолалари муштарийлар эътиборини қозонди.

Кеча Адолат Носирова вилоят хотин-қизлар комитети раисининг ўринбосари этиб сайланди.

«Ҳаёт чароғбонлари», «Меҳнаткаш, оқила, меҳрибон», «Инсоният бешигини тебратувчи»... Байрам ва оддий кунларда энг мўътабар минбарлардан шу каби чиройли, баландпарвоз сўзлар кўп ва мўл айтилади. Ҳаётда эса аёллар меҳнати ва турмуши, оналик ва болалик билан боғлиқ муаммолар кўпайса кўпайдики, камаймади.

Қайта қуриш кеч бўлса ҳам хотин-қизларнинг жамиятдаги аҳволини тўғри баҳолаш, уларнинг ҳаётини яхшилаш биринчи галдаги вазифалар сирасидан эканлигини намоён этди. СССР халқ депутатларининг биринчи съездида хотин-қизлар муаммолари билан боғлиқ масалаларни ҳал этиш дастурини ишлаб чиқиш зарурлиги алоҳида уқтирилди.

Мана, қўлимизда ўша ҳужжат лойиҳаси. Мамлакат вазирликлари ва идоралари, жамоат ташкилотлари ва илмий муассасаларини бевосита иштирокида ишлаб чиқилган лойиҳа «Аёллар, оила аҳволини, оналик ва болаликни муҳофаза қилишни яхшилашнинг давлат сиёсати асослари ҳаракат дастури» деб номланган.

Аслини олганда у хотин-қизлар аҳволини яхшилаш, оилани ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат сиёсати мақсадлари, принциплари, асосий устун йўналишларини ўзида мужассамлаштирган биринчи мажмуавий ҳужжатдир. Мазкур дастур давлат ижтимоий сиёсатини ва иқтисодий ислоҳотнинг таркибий қисми ҳисобланади. Шу билан биргаликда аёллар ва оилага бевосита тааллуқли муаммоларни бошқа ижтимоий дастурлар — иш билан таъминлаш, меҳнат, пенсия қонунчилиги, уй-жой сиёсати, бозор иқтисодиёти шароитларида аҳолини ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш дастурлари қабул қилиш кўзда тутилган.

Ушбу беш йиллик давомида комитетга аёллар ва болалар аҳволини яхшилашга 5 миллиард сўм сарфлаш мўлжалланяпти. Жумладан, давлат томонидан оилага кўрсатилаётган ёрдам учун сарфланаётган маблағ беш марта кўпайтирилади.

Ишлаб чиқилган дастур жумҳуриятимиз, шу жумладан вилоятимиз аёллари учун ҳам меҳнатда катта аҳамиятга эга бўлиши шубҳасиздир. Чунки бизнинг аёлларимизнинг меҳнат шароити оғирлиги билан бир қаторда, уларнинг оилалари, рўзғорларида ҳам жиддий муаммолар кўп. Ҳозирги пайтда вилоятимизда 20 минг аёл тунги сменаларда, меҳнат шароитлари оғир бўлган ишлаб чиқаришда бандлар. Бунинг устига меҳнатга лаёқатли 30,6 минг хотин-қиздан 18 минг нафари ишсиздир. Бозор иқтисодиётига ўтишга тайёргарлик кўрилаётган ҳозирги пайтда аёлларни иш билан таъминлаш ниҳоятда муҳимлиги ҳаммага аён.

Хотин-қизлар кенгашлари, партия, совет ташкилотлари билан яхши ҳамкорлик қилаётган, ташаббус кўрсатаётган шаҳар ва районларда бу борада диққатга сазовор ишлар қилиняпти. Масалан, Ангренда ёш болалари бўлган оналарни ижтимоий меҳнатга жалб этиш учун ангор қўйларининг жунини тўплаш йўлга қўйилди. Бу қимматли хом ашёдан рўмол, болалар учун турли кийим-кечаклар ишлаб чиқарила бошланди. Натижада 200 аёл иш билан таъминланди. Ғалаба ва Оққўрғон районларида эса табиий жундан гилам тўқиш ишлаб чиқаришлари ташкил этилди. Бу иш ўнлаб аёлларимизни иш билан таъминлаш имконини берди.

Умуман кўп болали аёлларга ҳам жамоат, ҳам оила учун фойдали бўлган меҳнатга тортишга тобора кўпроқ эътибор берилаётганлигини мамнуният билан таъкидлаш керак. Шу йилнинг ўзида касаначилик билан шуғулланаётган аёлларимиз сони уч бараварга ортди. Уларнинг умумий сони 4 минг нафарга яқинлашиб қолди.

Лекин меҳнаткаш опа ва сингилларимизнинг иш шароитларида ижобий ўзгаришлар сезилмаяпти. Аксинча, иқтисодий танглик шароитида меҳнатни муҳофаза қилиш мақсадларига тобора кам маблағ сарфланяпти. Қишлоқда ҳам оила, ижара пудратининг кенг авж олиши дала ишларини механизациялашга эътиборни бирмунча камайтирди. Оқибатда пахта, бошқа экинлар парваришида қўл меҳнатининг салмоғи орта бошлади. Ҳолбуки қишлоқ хўжалиги ходимларининг аксарият кўпчилиги аёллардир. Бу жиддий муаммо хотин-қизлар кенгашининг доимий диққат марказида бўлиши жуда-жуда зарур.

Бундан икки ярим йил муқаддам Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети «Қайта қуриш шароитида жумҳурият хотин-қизларининг жамоатчилик ва ижтимоий фаоллигини ошириш тўғрисида» қарор қабул қилган эди. Унинг ижросини таъминлаш учун қатор тадбирлар амалга оширилди. Ҳозирги пайтда вилоят партия қўмиталари ҳар беш аъзосининг биттаси хотин-қиз. Беш аёл Ўзбекистон ССР халқ депутати қилиб сайланган. Вилоят Кенгаши депутатларининг тўртдан бир қисмини ҳам опа-сингилларимиз ташкил этади.

Шундай бўлишига қарамасдан кўпгина партия қўмиталари, маҳаллий кенгашлар аёлларни раҳбар лавозимларга тавсия этишга, ҳалигача атрофлича эътибор бермаяптилар. Шу сабабли кейинги йилларда хўжаликлар раҳбарлари, партия ва комсомол қўмиталари котиблари, касаба уюшмаси ташкилотлари раҳбарлари, бошқарувчилари, бригада бошлиқлари орасида хотин-қизлар сезиларли даражада камайиб кетди.

Вилоятимизда оналик ва болаликни тубдан яхшилаш энг асосий вазифалардан биридир. Сўнгги вақтларда кўрилган қатъий чораларга қарамасдан бу соҳадаги ишларнинг аҳволи ҳамон қониқарсизлигича қоляпти. Соғлиқни сақлаш муассасаларини кўпайтириш учун ажратилаётган маблағлар етарли эмас. Шундай бўлишига қарамасдан ўтган йили касалхона ва туғуруқхоналар, поликлиникалар, соғлиқни сақлаш ва бошқа муассасалар қурилиши учун ажратилган маблағнинг 59 фоизи ўзлаштирилди, холос. Бунинг янада аянчли томони шундаки, вилоятимизда ҳозирги вақтда акушер-гинекология касалхоналаридаги ўринлар зарурийдан 3620, болалар касалхоналарида эса 3 мингта оз.

Гўдаклар учун махсус сутли таомлар тайёрлаш муаммоси ҳам ҳал этилмаган. Вилоятда болалар таомлари, айниқса қуруқ сут аралашмаси тақчил.

Мактабгача тарбия муассасалари тармоғини кенгайтириш болали аёлларни ижтимоий ишлаб чиқаришга жалб этишнинг энг асосий шартларидан биридир. Вилоятимизда ҳар йили ўртача 10—15 та болалар боғчаси фойдаланишга топширилмоқда. Аммо уларга бўлган талаб жуда катта. Мактабгача тарбия муассасалари билан таъминланганлик бор-йўғи 45 фоизни ташкил этади.

Хотин-қизларимиз рўзғоридаги ташвишларни енгиллаштириш, уларнинг бўш вақти мазмунли ўтишига зарур шароитларни яратиш масалалари ҳам ўткир бўлиб турибди. Уларни, бошқа муаммоларни изчил ҳал қилиб бериш хотин-қизлар масалалари билан шуғулланишни тубдан қайта қуришни қатъият билан кун тартибига қўймоқда. Шуни ҳисобга олган ҳолда халқ депутатлари вилоят Кенгаши ҳузурида хотин-қизлар масалалари, оилани, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш шўъбаси ташкил этилди. Унинг фаолиятига бевосита вилоят партия қўмитаси ва халқ депутатлари вилоят Кенгаши раҳбарлик қилмоқда.

Жамиятимизда хотин-қизларнинг алоҳида ўз ўрни бор. Улар ҳаётимиз давомчиларидир. Аёлларимиз моддий бойлик яратиш билан бирга оила чироғини ёндириб турадилар, фарзандларини тарбиялайдилар. Шунинг учун барча партия, совет, хўжалик органлари хотин-қизларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини муттасил яхшилаб бориш, оналик ва болаликни муҳофаза қилишга кўмаклашишга биринчи даражали вазифа деб қарашлари керак.

А. НОСИРОВА.

ОЛАМДА БУЮК ЗОТ ҚАДР-ҚИММАТИНИ

ҲАЛИ МУАММОЛАР КЎП

• МУЛОҚОТ •

Мухбиримиз байрам арафасида вилоятимизнинг бир неча районларида бўлиб, хотин-қизлар масалалари билан шуғулланувчи масъул ходимларни мулоқотга жалб этди. Улар хотин-қизлар ижтимоий ҳаётини енгиллаштириш борасида мумкин қадар амалга ошираётган ишлари ҳақида гапириб бердилар. Турмушни яхшилаш юзасидан фикр-мулоҳазаларини, муаммоларни бартараф этиш йўлидаги талаб ва истакларини билдирдилар. Қуйида ана шу суҳбатни эътиборингизга ҳавола этамиз.

Т. ОЛЛОБЕРГАНОВА,
Чиноз район партия комитети котиби

— Ҳақиқатан ҳаётимиз мунис онахонлару, муҳтарама опа-сингилларимиз билан гўзал. Лекин кўп йиллар давомида аёллар бизда эркаклар билан тенг ҳуқуқли, дея мақтаниб келганимиз, бу «тенг ҳуқуқлилик» эса уларга жуда қимматга тушганлиги бугунги кунда ҳеч кимга сир эмас. Кўкларга кўтариб мақтаган Турсунойимизнинг ҳаёти аянчли тугади, юзлаб турсунойчилар оғир меҳнат юки остида қолдилар. Ҳозирги кунда энг биринчи галдаги вазифамиз — хатоларимизни тузатиш, хотин-қизларимиз ҳаётларини иложи борича енгиллаштириш, уларга яшаш ва ишлаш учун шароитлар яратиш, деб биламан. Бунинг учун қуйидаги муаммоларни ҳал этишимиз лозим: Район хотин-қизлар кенгашлари раислари жамоатчилик асосида эмас, балки тайинли маош олган ҳолда ишлашлари керак. Уларнинг ҳисоботлари эса район партия комитетининг пленумларида, мафкура бўлими ва мафкуравий комиссияларда вақти-вақти билан эшитилиб турилиши зарур.

Оилавий келишмовчиликлар хуҳусида аёллардан тушган ҳар қандай ариза ва шикоятлар район хотин-қизлар кенгашлари мажлисларида муҳокама этилиши зарур, деб ҳисоблайман. Фақат лозим ҳолдагина раҳбар органларга тавсия этилади.

М. АБДУЛЛАЕВА,
Бўка район хотин-қизлар кенгаши раиси

— Бугунги кунда аёлларимиз ҳаётини яхшилаш учун район хотин-қизлар кенгашлари фаолиятини кенгайтириш, уларга маош тайинлаб, ҳуқуқларини кучайтириш керак. Район хўжаликлари орасидаги масофани, иш кўламининг кенг эканлигини ҳисобга олиб, кенгашлар хизмат машиналари билан таъминланишлари даркор. Оилавий ажримлар юзасидан аризалар халқ судларига хотин-қизлар кенгашлари орқали берилса, шунингдек совет, партия органларига тавсия этилаётганда хотин-қизлар кенгашлари фикрига ҳам қулоқ тутилса мақсадга мувофиқ бўларди. Ҳозирда энг зарур муаммо — аёллар иш соатларини қисқартиришдир.

Қ. ҲУРРАМОВА,
Бекобод район партия комитети котибаси

— Ҳозир районимиздаги 53 та фельдшер-акушерлик пунктларидан 2 тасигина замонавий бинода жойлашган. Шу сабабли ҳам XIII беш йилликда биз кўпроқ фельдшер-акушерлик пунктлари учун замонавий бинолар қуришни мўлжаллаяпмиз. Шунингдек камқонлик касаллиги билан оғриган аёллар ва болалар учун озиқ-овқат маҳсулотлари фонди икки баробар оширилади. Янги беш йиллик бошлангунга қадар бутунлай бир марта ишлатиладиган доринидалардан фойдаланишни йўлга қўйиш мўлжалланмоқда. Эски мактаблар бинолари ўрнига янгиларини қуриш масаласи ҳам ҳал этилмоқда. Ҳозир 5 та мактабга янги бино қурилмоқда. Районда 4 минг хотин-қиздан 1091 нафари ишламайди. Шунинг учун ҳам келгусида завод ва фабрикалар филиаллари қурилишига эътиборни кучайтириш зарур.

М. АКБАРОВА,
Оққўрғон район ижроия комитети қошидаги оила муаммолари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бўйича инспектор

— Районимизда 31 мингдан ортиқ хотин-қиз бор. Уларнинг турмуш муаммоларининг энг асосий қисмини қуйидаги масалалар ташкил этади: биринчи навбатда район қишлоқ ва участкалари газлаштирилиши лозим, чунки табиий газ билан район хонадонларининг 19 фоизига яқини таъминланган холос. Район хотин-қизларини иш билан таъминлаш, айниқса педагогика ўқув юртларини ва медицина билим юртларини битириб чиққан ходимларни ишга жойлаштириш янги иш манбалари излаб топиш қийинчиликлар туғдирмоқда. Ўқитувчилик мутахассислигини эгаллаган аёлларимиздан 59 нафари бугунги кунгача ишсиз юрибди.

Хотин-қизлар муаммоларининг яна бир томони иқтисодий жиҳатдан кам таъминланганликдадир. Кўпгина хўжалик ва ташкилотларда (масалан, Алимкент трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасида) аёлларнинг иш ҳақи бор-йўғи 50—60 сўмни ташкил этади.

Аёлларга тиббий хизмат кўрсатишда ҳам камчиликлар мавжуд. Район бўйича аёллар консультациялари фақат тўртта жойдагина мавжуд. Район марказидаги консультация биноси эса жуда ҳам эски, ноқулай шароитда. Мактабгача тарбия муассасалари етишмайди. Ёшларимиз учун районда бирорта ҳам бахт уйи йўқ.

М. НОРБОЕВА,
Ангрен шаҳар ижроия комитети ҳузуридаги оила муаммолари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бўйича инспектор.

— Ҳозирги кунга қадар вилоятимизнинг ҳар бир шаҳар ва районларида жамоатчилик асосида хотин-қизлар Кенгашлари баҳоли қудрат фаолият кўрсатиб келаётган эди. Замон талаби туфайли, кеч бўлса-да хотин-қизлар турмушини енгиллаштириш, уларга ғамхўрлик кўрсатиш учун ўтган йилнинг сўнгги ойларидан ижроия қўмиталар қошида оила муаммолари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бўйича алоҳида ўрин ажратилганлиги яхши бўлди. Лекин фикримча, бир мақсадни кўзловчи бу икки ташкилот бирликни, ҳамкорликни кучайтирсалар яхши, бўларди. Ишимиз самараси ҳам тезда кўзга кўринарди.

Айни кунларда шаҳарда 18 та қўрғон бор. Бизни ташвишга солаётган энг катта муаммо бу — меҳнатга лаёқатли, аммо иш билан таъминланмаган аёллар сонининг кўплигидир. Ҳозирда 7300 нафар хотин-қиз ишсиз. Шунингдек, иложи борича ишловчи аёллар иш кунларини қисқартириш, уларни тунги ва ноқулай шароитлардан озод этиш ҳақида ҳам қайғуришимиз керак.

Суҳбатларни З. ЖЎРАЕВА ёзиб олди.

ҚАНЧА ШАРАФЛАСАК ОЗ

ЮРТИМИЗДА байрамлар кўп. Лекин хотин-қизларнинг халқаро байрами 8-мартнинг ўрни ўзгача. Таъбир жоиз бўлса, бу байрамни баҳорнинг бошланишига қиёс қиламан. Шу кунлари аёллар юзидаги самимий табассум, гулгун чеҳраларни кўрганингда нақадар чуқур маънони англайсан. Беихтиёр уларнинг буюк кучга, катта ишларга қодир эканликларига тан берасан киши. 5 март куни Калинин район марказида 8 мартга бағишлаб ўтказилган тантанали йиғилишдан олган дастлабки таассуротлар ана шундай бўлди.

Шу куни жиҳозланган залга 500 нафар меҳнат фахрийлари, деҳқон, чорвадор ишчи аёлларнинг вакиллари йиғилишган эди. Уларни байрам билан табриклаган район партия қўмитаси биринчи котиби, халқ депутатлари район Кенгаши раиси Ж. Маликов бугунги кунда аёлларнинг ишлаб чиқаришнинг барча соҳаларида ўрни, нуфузи жуда катта эканлигини алоҳида таъкидлади.

Бас, шундай экан, уларни қанча эъзозласак, шарафласак оз. Бу менинг фикрим эмас. Йиғилишда сўзга чиққан барчанинг фикри. Бундай дил сўзларини Афғонистонда байналмилалчилик бурчини ўтаб қайтган йигитлар айтганларида онахонларнинг кўзларида беихтиёр ёш қалқиди.

Шу куни йиғилиш тантаналарга уланиб кетди. Ўн нафар қаҳрамон онага район хотин-қизлар кенгашининг фахрий совғаси топширилди. Район аёлларини байрам билан қутлагани ташриф буюрган Ҳамза номли Давлат академик драма театрининг артистлари улар эътиборига «Хотинлар «гап»идан чиққан ҳангома» комедиясини ҳавола этишди. Байрам тантаналари кечгача давом этди.

М. ФАТТОҲОВ.

БУ РАҚАМЛАРГА ЭЪТИБОР ҚИЛИНГ

● Ҳозирги кунда вилоятимизда меҳнатга лаёқатли 531 минг, шу жумладан, қишлоқларда 279 минг нафар хотин-қиз бор.

● Вилоят, шаҳар ва район партия қўмиталари аъзоларининг ҳар уч нафаридан бири аёллардир.

● Вилоят хотин-қизлар умумий сонининг 20 фоизга яқини, яъни, 518 нафар аёл вилоят, шаҳар ва район партия қўмиталар назорат-тафтиш комиссиялари аъзоларидир.

● 1990 йил КПСС сафига қабул қилинганларнинг 13,4 фоизини хотин-қизлар ташкил этди.

● Вилоятимиздан бир аёл СССР халқ депутатлигига, беш аёл эса Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига сайланган. 50 нафар хотин-қиз эса вилоят Советининг депутатидир.

ОНАЛИКДАН МАРТАБА

Мухбиримиз Дилмурод САИДОВ байрам арафасида шоира Ойдин ҲОЖИЕВА билан суҳбатлашиб, рўзномамиз учун қуйидаги саволларга жавоб беришларини илтимос қилди:

● Тарихимизга назар солсак, маънавий етук эдик. Аммо кейинги 70—80 йил ичида маънавиятимиз уммонида худди Оролимиз каби саёзлашув юз берди. Сиз бунинг асосий сабабларини нимада деб ҳисоблайсиз?

● Ўзбек аёли тўрт девор ичидан олиб чиқилди, деймиз. Бироқ негадир бундан ҳозирга келиб ҳатто аёлларнинг ўзлари норози бўлмоқдалар. Буни қандай тушуниш мумкин?

● Аёлларга кўпгина имтиёзлар ва... номлар берилган. Шулардан бири ЁЛҒИЗ ОНА номи ва унинг имтиёзлари... Бу борадаги фикрингиз?

● Келгуси режаларингиз ва халқимизга тилакларингиз?

Эътиборингизга шоиранинг жавобларини ҳавола этмоқдамиз.

ЎТГАН йилнинг мезонида Ғиждувон томонларга йўлим тушди. Шеър ёзмаса ҳам, адабиётни теран тушунадиган, шоиртабиат Бахшанда Болтаева бизни ер-кўкка ишонмай иззат қилиб, шаҳар кўчаларини томоша қилдирди. Машина чорраҳадаги қизил чироқ измига бўйсуниб, бир лаҳза «тисланиб» қолди. Ола-ғовур... қадим шаҳарчанинг меҳнаткаш, ҳунарманд одамлари шошадилар. Пиёда, уловлик... Бир пайт чорраҳани кесиб бир аёл ўта бошлади. Воажабо, болалар аравачасида икки гўдаги кўжадай бош чиқариб турибди. Биттасининг қўлидан аёл етаклаб олган. Биттаси... эса қаерда денг, аравачанинг қутичаси остида, икки ғилдиракни бирлаштирган «устунча»да маҳкам тирмашиб, маймун боласидай илжайиб борарди. Аёл оғироёқ эди. Ғиз-ғизон катта чорраҳадан бу мушфиқ, муштипар аёл беш нафар боласини қайга олиб бормоқда? Боғчагами? Уйгами? Меҳмонгами? Бу манзара ҳеч кўз ўнгимдан кетмайди. Гул ёшлигини, бутун куч-ғайратини, бор меҳрини фарзанд тарбиясига бағишлаётган ўша жонсарак Аёлгинага худонинг ўзи раҳми келсин. Тонг азонлаб боғча, кунин иш, яна намозшом боғча йўли, ундан сўнг оиланинг оби-овқати, рўзғорнинг кир-чиридан тортиб, сира тугамайдиган майда ишлари... ЖОНГИНАНГ ТОШДАНМИ СЕНИНГ, ЎЗБЕК ОНАСИ, дейман?!

Унинг китоб ўқишга, фарзандига алла айтиб, тўйларда ўлан, ёр-ёр айтишга тоқати қолармикан? Замона ташвишлари, масъул хизмат вазифаси йўлларида бўзчининг мокисидай қатнаган бу гулбаргидай нозик вужуднинг чарчоғини ўлчайдиган бирор бир асбоб бормикан? Бўлганда эди, унинг ҳар қандай кўрсаткич мили ҳам дош беролмаган бўлармиди?

АВСТРИЯ сафарида биз қиролича Мария Терезанинг қасрини мафтун бўлиб томоша қилдик. Қаср «Гўзал булоқ» деб номланаркан. Қиролича ўн тўрт фарзанд кўрган, шундан ўн биттаси камолга етиб, ували-жували бўлган.

Гўзал ва соҳибиноят бу қироличани «Бутун Европанинг қайнонаси» деб аташаркан. Наполеон ҳам бу маликанинг куёви бўлган экан. Биз бу мунаққаш хоналарда соҳибжамол маликанинг куёви набираси, Наполеоннинг 21 ёшли ўғли хотираси эъзозланганини кўрдик. Шаҳзоданинг ўлим чодрасидаги ҳолати ганжланган сиймо ва у севган қуш — сўфитўрғайнинг тулупи асраб қўйилган.

Бир музайян рангин хонада эса Мариянинг фарзандлари чизган суратлар, улар тиккан кашталар, амалий санъат намуналари ардоқланиб батартиб териб қўйилган. Деворларда болаларнинг дастхатлари, битган шеърлари хотира бўлиб турибди. Қирқ минг шам ёнган мусиқа хоналари... Биз қирқ хонада қирқ сеҳрли ҳикоя тинглагандек бўлдик. Бир хонадон тимсолида бир асрнинг, кўҳна ва маданияти, маърифати юксак Ватаннинг таржимаи ҳолини билиб олдик. Тилла суви югуртирилган курсилар, уй жиҳозлари, ҳарир пардалар, тиллаворлар, гўзал ва беҳад нозик тасвирий санъат асарлари бус-бутун ўз ҳолича авайлаб—сақланиб қолган.

Бойликлари талон-торож қилинган Бухоро Аркини, Қўқоннинг файласуф шоираси Нодираи даврон яшаган муаззам саройнинг ўғри урган уйдай ҳувиллаб ётган хоналарини эслаб, юрагим увишиб кетди. Биз агар ношуд бўлмасак, бир авлод яратган маънавий-маданий бойликларда бир неча авлодларнинг ҳақи борлигини унутармидик? Ўз маданияти тарихини яхши билган, қадрлаган халқгина ўзга халқларнинг миллий-маънавий бойликлари қадрига етади.

Энг катта қусуримиз шундаки, ОНАНИ ишчи кучи ўрнида кўриб келдик. Унинг муҳаббат ва гўзаллик учун яратилганини, табиат АЁЛ зиммасига энг улуғ илоҳий бурчни — авлодни давом эттириш вазифасини юклаганини унутиб қўйдик. Шунданмикан, у ердан бу ердан Ўрта Осиёлик оналар кўп туғмоқдалар, деб маломат тошлари ҳам отилиб турибди. Дунёда инсон туғилишидан ҳам улуғ хушхабар, эзгу байрам бормикан? Уйларида учта-тўрттталаб ит боқиб, сут билан, энг олий нав колбаса, гўшт билан парвариш қилаётган, бу билан инсон ризқини қийиб юрганлар эса ҳеч кимнинг эсига келмайди.

Қўш дипломлик кишиларни саводхон деб санаймиз, лекин бир неча достонларни ёд билган, маталу топишмоқнинг кони бўлган оила санъатининг миридан-сиригача билган, болаларини шифокор тиғи теггизмай соғ-саломат ўстириб, эл қаторига қўшадиган оналарни саводсиз деймиз. Тўйда тўй таомилини билмайдиган, азага, маърака-маросимга енги калта кўйлак кийиб, бошяланг борадиган (баъзан эса сирғаю дурлар тақиб азага борадиган), икки оғизгина йўқлов байтини билмаганларни саводли, билимдон атаймиз. Аммо маърака-маросимларни рисоладагидай ўтказиб, инсон шарафи учун мислсиз гўзал ва нажиб таърифлар айтиб, йиғлаган momoларни эса билимсиз деб юрамиз. Маданият — бу ўз халқининг, ўз қавмининг урфу удумларини, эзгу анъаналарини, меросий йўриқларини ўзлаштирмоқ ҳам демакдир.

ЁЗНИНГ ойдин бир кечаси эди. Қашқадарёнинг олис қишлоғидан меҳмон бўлиб келган холамиз шаҳарни, метрони бир айланиб келайлик деб қолдилар. Меҳмон — отангдан улуғ деганлар. Метро зиналаридан тушиб бораётсак, бир киши тўхтаб қолди ва ёнидаги хотинига қараб деди:

— Мана шундай қишлоқилар бизни шарманда қилади-да...

Бошимдан бир челак сув қуйгандай музлаб кетдим. Эшитмаганга солиб ўтиб кетдиму, лекин ўша одамга жавоб қайтармаганимга ҳали-ҳануз ўзимни кечиролмайман:

— МУҲТАРАМ ШАҲАРЛИК АФАНДИ! Мана шу желакли, қават-қават кўйлак кийган, сочларига чўлпи таққан, тангалар таққан, узун лозим кийган қишлоқи аёлнинг саккиз фарзанди қобили бор. Бариси шаҳарда ўқиб, диплом ҳам олган, қўрасида қўйи, эшигида томорқаси, бир олам ташвиши бор. Қўй боқиб, юнгини йигириб, гилам тўқишни билади. Кигиз тепишни билади. Палак ва сўзаналар тикиб, қизининг сепини моҳир қўллари билан тугал қилади. Ҳар ҳафта қаймоқ қориб, сариёғ туширади. Болалари учун кунора бир тандир нон ёпиб, иссиққина ёғлиқ патирлар пиширади. Ямоқясқоқ қилиб, болаларининг кийими-

УНИ ҲАММА ҲУРМАТ ҚИЛАДИ

Баҳорнинг охирги ойлари эди.

— Опа, бизникига бир кириб чиқасизми?

Шарифа опа қўшниси ёшгина келинчак Гулбаҳорнинг муддаосини англади.

— Тинчликми, синглим?

— Қуртларимни бир кўриб беринг,— деди Гулбаҳор.

Шарифа опа қўшнисиникига кириб сўридаги ипак қуртларини кўргач, Гулбаҳор ёшлиги ва тажрибасизлигига борибди-да, дея хаёлидан ўтказди.

— Ҳаммаси бир текис уйқудан уйғонмасдан барг солиб қўйибсиз-да. Катта-кичик бўлиб қолибди. Энди қанчалик қийин бўлса ҳам ипак қуртларини иккига ажратасиз,— деди Шарифа опа жовдираб қараб турган келинчакка.

Шарифа опа ўша куни ёш келинчакка йўл-йўриқ кўрсатиб чиқиб кетдию, ўйга толди. «Кошкийди энди иккига ажратиш осон бўлса, бунинг устига ипак қурти жуда нозик бўлади»...

Коммунистик ноҳияси «Политотдел» жамоа хўжалигининг Кавардон даҳасининг пиллакори Шарифа опа Сайидносирова олдига ҳар йили ипак қурти мавсумида шундай маслаҳат сўраб келишади. Шарифа опа аввало ипак қуртини парвариш қилишни меҳрибон онасидан ўрганган эди.

Мана бу йил Шарифа опанинг ипак қурти боқиб келаётганлигига ҳам роппароса 26 йил бўлди. Ўтган давр мобайнида у ўзи меҳнат қилган жамоага қанча-дан-қанча манфаат келтирмади, дейсиз. У эрта баҳорда ипак қурти парваришига қизғин тайёргарлик кўрса, пахта терими мавсумида етиштирилган ҳосилни сифатли қилиб йиғиштириб олишга муносиб ҳисса қўшади.

Шуни ҳам айтиш керакки, Ш. Сайидносирова илғор пиллакоргина эмас, балки бир-биридан ширин ва одобли 10 фарзандни тарбиялаб вояга етказган қаҳрамон она ҳамдир.

Шарифа опа ўтган 1990 йил оила аъзолари билан бир қути ипак қурти парваришлаб давлатга 80 килограмм юқори сифатли хом ашё топширишга муваффақ бўлди.

У бу йилги мавсумга ҳам пухта ҳозирлик кўрмоқда.

Л. МАНСУРОВ.

ОНА ОРЗУСИ

Бир зум онахонни банд
этди ҳаёл,
Жажжи набирасин
соғинган жуда.
Умри меҳнат билан
ўтган бу аёл,
Фарзандлар меҳри-ла
яшар осуда.
Бугун хонадони бўлади
гавжум,
Қутлов оғушида қолиши
тайин.
Бағишлов сўзларни
тинглайди-да жим,
Ўзи ҳам сўзлайди
оҳиста, майин:
Азиз болаларим, дунё
ҳам тандир,
Олов ёқмоқликни этманг
ҳеч ҳавас,
Бизни эъзозлаган
фақат Ватандир,
Хонаки тандирда
олов ёнса бас!

Саид ВАЛИ.

С. МАҲКАМОВ сурат лавҳаси.

—АЁЛНИ ЁҚЛАНГ МУНОСИБ САҚЛАНГ

ҲАР ҚИШЛОҚНИНГ ЎЗ ЎЛАНИ БОР

Буюк алломаларимиздан бири «Агарда сен миллатларнинг қандайлигини билмоқчи бўлсанг, энг аввало уларнинг қўшиқларига қулоқ сол», — деган экан. Дарвоқе, бу сўз замирида ўзига хос теран маъно ва мазмун бор. Чиндан ҳам ҳар бир халқнинг мусиқа ва қўшиқларида ўша элатга мансуб кишиларнинг қалб эҳтиромлари, ҳис-туйғулари мужассамлашган, ўз ифодасини топган бўлади.

Бунга куни кеча Пискент районида хотин-қизлар байрами кунига бағишлаб ўтказилган «Ҳар қишлоқнинг ўз ўлани бор» мавзусидаги кўрик қатнашчилари яна бир карра гувоҳ бўлдилар. Унда иштирок этган турли миллат вакилларидан иборат 16 та ҳаваскорлик гуруҳлари ўз миллий урф-одатларини ўта ишонарли тарзда, табиий кўринишларда намойиш этдилар. Саҳнада ўзбек, тожик, қозоқ ва бошқа халқларнинг энг қадимий тўй қўшиқлари, ёр-ёрлари янгради. Ҳар бир элатнинг «қиз олиш, қиз бериш» таомиллари, «келин ва куёв» саломлари, чақалоқ туғилгандан кейин уни бешикка солиш, она алласи, меҳмон кутиш каби қадимий миллий анъаналар хусусидаги кўринишлар кеча иштирокчиларида айниқса кучли таассурот қолдирди.

Томошабинлар шу нарсага амин бўлдиларки, туркий халқларнинг урф-одатлари, куй ва қўшиқлари мазмун жиҳатидан қарийб, ўзаро оҳангдош, муштарак бўлгани билан уларни ижро этилиши орасида барибир қандайдир ўзига хослик мавжуд экан. Бу нарса хусусан миллий либослар ва тилларнинг ширадорлигида яна ҳам яққолроқ эътиборга чалинди. Энг муҳими нафақат ҳар бир элатнинг, балки ҳар бир қишлоқнинг ҳам ўз урф-одати ва таомили бошқаларникига ўхшамайдиган ажойиб шеваларининг борлиги маълум бўлди.

Шуни ҳам алоҳида таъкидлаш керакки, Пискентда хотин-қизлар ўртасида турли маданий дам олиш тадбирларини ўтказиб туриш борасида анча бой тажриба тўпланган. Юқоридаги тадбир ҳам шулар жумласига киради. У район хотин-қизлар кенгаши ва маданият бўлими ҳамда комсомол қўмитасининг хотин-қизлар билан ишлаш шўъбаси ташаббуси билан йил бошида бошланган эди. Бу хайрли ва қизиқарли ташаббусни район партия қўмитаси қизғин қўллаб қувватлади ва оммалаштириш учун етарли шарт-шароит яратиб берди, касаба уюшмалари ходимлари район кенгаши ғолиб ҳаваскорлик гуруҳлари учун кўплаб қимматбаҳо соврин ва совғалар ажратди. Натижада кўрикда қатнашаётган қишлоқлар сафига мактаб ва ташкилотларда меҳнат қилаётган хотин-қизлар ҳам қўшилдилар.

Дастлаб жойлардаги ўнлаб меҳнат жамоаларида, қишлоқ клубларида аёллар кенгашларининг раҳбарлигида турли кечалар, баҳслар бўлиб ўтди. Ғолиб топилган ҳаваскорлик гуруҳлари эса район миқёсидаги кўрикда қатнашиш учун келдилар. Район партия қўмитасининг мажлислар зали эрталаб соат 10 дан кечқурун 18 га қадар район хотин-қизлар кенгаши ихтиёрига бериб қўйилди. Кечага меҳмон сифатида кўп болали оналар, меҳнат фахрийлари, ишлаб чиқаришдаги илғор аёллар ҳам таклиф қилиндилар. Шу куни хотин-қизлар мириқиб ҳордиқ чиқардилар.

— Аёлларимиз ўртасида ўтказилаётган бу тадбир ҳали яна давом эттирилади,— дея таъкидлади биз билан суҳбатда район партия қўмитасининг котиби Ҳимайдулла Акромов.— Унинг тантаналарида улуғ бобокалонимиз Алишер Навоийнинг 550 йиллик тўйи ҳам кенг нишонланмоқда. Айни пайтда шу тариқа яқинлашиб келаётган Наврўзга ҳам тайёргарлик ишлари ҳам қизғин олиб борилмоқда.

Шуни айтиш керакки, беллашувлар ўтмиш анъаналаримиз билан бойиган бир ҳолда ўтмоқда. Нон синдиришлар, оқ ўрашлар, айниқса, келинни кийинтириш арафасида ижро қилинган ёр-ёр қўшиқлари, томошабинни тўйда ўтиргандай ҳолатга солди.

Мустафонинг қизини Али олди ёр-ёр,
Ёр-ёр айтмоқ бизларга шундан қолди, ёр-ёр.
Пахта-тахта кўприк, тахтинг бўлсин, ёр-ёр,
Он ҳазратим қизларидек бахтинг бўлсин ёр-ёр.
Йиғлама, қиз, йиғлама, тўй сеники, ёр-ёр

Остонаси тиллодан уй сеники, ёр-ёр.
Қиёматли оталари қози бўлсин, ёр-ёр.
Оқ сут берган оналари рози бўлсин-е, ёр-ёр.

Келин ва куёв томон бўлиб тортишувлар айтилди. Келин тўрт томонидан баланд кўтарилган чодир остида куёвнинг уйига олиб кирилаётганида устидан ширинликлар сочилди, ҳамма уни териш билан банд бўлганида келинни куёв чимилдиққа олиб кириб кетди. Келин томонидан келган қудалар турли ўланлар, ёр-ёр, алла айтишиб ўйин-кулгу қилишди. Сўнгра келин салом бошланди.

Томоша давомида миллий байрамларимиздан «Ҳайит», «Рамазон» каби урф-одатларимиз ҳам намойиш қилинди. Ўзбек аёли учун алла айтиш миллий меросдир. Тунлари чақалоқ йиғисидан сармаст бўлиб алла айтмоқ, бир умр бешикларга боғланиб яшамоқ илинжи қанчалар тотли, қанчалар ширин.

Алла қилиб, боқай сенга
Тумор олиб, тақай сенга
Худойимдан айланайин
Ато қилди сени менга
Алла болам алла-ё,
Тонг юлдузим алла-ё.

Беллашувда қатнашган Ҳамза номидаги мактаб ўқувчилари ҳамда А. Икромов номли 6-ўрта мактаб ўқитувчиларининг чиқишлари томошабинларда катта қизиқиш уйғотди.

Кейинги йилларда халқ талантларига эътибор сезиларли даражада кучаймоқда. Санъатни севадиган, унга қизиқадиганлар билан қилинаётган суҳбатлар шуни кўрсатдики, бизда истеъдодли қўшиқсеварлар, мусиқа ихлосмандлари кўп экан. Мақсадимиз шу ижодкорлар ишини юзага чиқариш, халқ санъатини халқнинг ўзига етказишдир.

Шу куни кўрик ғолиблари ҳам аниқланди. Ҳакам ҳайъатининг қарорига кўра қишлоқлар ўртасида «Кориз» қишлоғи (ЎзССР 50 йиллиги колхози) хотин-қизлар кенгаши раиси Х. Турсунбоева), ташкилотлардан район маданият бўлими (кенгаш раиси С. Эшонова) мактаблар ўртасида эса А. Икромов номли мактаб (Хотин-қизлар кенгаши раиси Д. Алиева) биринчи ўринни эгалладилар.

Ғолиб ҳаваскорлик гуруҳларига қимматбаҳо совғалар топширилди.

Иброҳим ТОШЕВ,
Азиз БОБОЖОНОВ.

Суратларда: кўрикдан лавҳалар акс эттирилган.
Р. РАХИМУЛИН суратлари.

БУ РАҚАМЛАРГА ЭЪТИБОР ҚИЛИНГ

● Фақат ўтган йилнинг ўзидагина 5108 нафар кўп болали оналар «Қаҳрамон она», «Меҳнат фахрийси» орден ва медаллари билан мукофотландилар.

● 1990 йил кам даромадли оилалардаги 209 минг болага давлат ижтимоий суғурта маблағи ҳисобидан нафақа тўланди. Бунинг учун эса 34 млн. 616 минг сўм, яъни 1989 йилдагидан 10 млн. сўм кўп маблағ сарфланди.

● Касаба уюшмалари орқали ўтган йили 1 ёшгача бўлган бола парвариши учун тўланган нафақа миқдори 32 млн. 344 сўмни ташкил этди. Умуман ўтган йилда 91,8 минг аёлга турли йўллар билан ёрдам кўрсатилди.

● Оналар ва болалар ўртасида касалликнинг олдини олиш ишларини яхшилаш учун 346 педиатрия участкалари ташкил этилди.

● Вилоятда ҳомиладор аёлларнинг 43 фоизи, мактабгача ёшдаги болаларнинг 40 фоизи камқонлик касаллиги билан давога муҳтож.

● Бугунги кунда 30,6 меҳнатга лаёқатли, шу жумладан 18 мингга яқин туб миллатга мансуб хотин-қиз иш билан таъминланмаган. Шу билан бирга 20 минг аёл тунги сменали ва ишлаб чиқаришнинг ноқулай шароитларида ишламоқда.

● Вилоятда 3620 та акушерлик-гинекология ўринлари, шунингдек, 3000 педиатрия ўринлари етишмайди. Вилоят соғлиқни сақлаш тармоғи 415 нафар болалар шифокорлари ва 84 акушер-гинекологлар билан кам таъминланган.

● Вилоят шаҳар ва районларида мактабгача болалар муассасаларини ривожлантириш ўта суст: бу соҳадаги кўрсаткич 45,1 фоизни ташкил этади, холос.

УЛУҒРОҚ ЙЎҚ!

Галстук тақиб, оврупоча либос кийиб, ўз халқининг миллий кийимларини камситувчи чала мулломи ёки қисиниб-қимтиниб кун кўрса ҳам давлатга боқиманда бўлмаган, бутун фазилатида ўзи туғилиб ўсган тумannинг ўзлигини акс эттирган «қишлоқи» меҳнаткаш маданиятлими?

ТАРИХИЙ илдизларимиздан, бой маданий меросимиздан, она тилимиздан, она халқимизнинг камтар ва комил фазилатларидан бениҳоя йироқлашиб кетганимиз бизнинг ўнгланмас кулфатимиз бўлди. Ҳайриятки, кўзимиз очилмоқда. Хайриятки, қадримизни тушуниб етмоқдамиз. Эътиқод деган йўқотган гавҳаримизни излаш кераклигини билиб қолдик.

ЎЗБЕК АЁЛИ тўрт девор ичидан олиб чиқилди, лекин бу йўл АЁЛНИ қайси манзил-мароҳилга элтди? Ўша тўрт деворнинг ичи ўзи қанақа эди?

Ҳақсизлик ҳамма замонда ҳам бўлган. Ҳозир ҳам тўлиб-тошиб ётибди. Ҳамма замонда ҳам бойбадавлат кишиларнинг ошиғи олчи бўлган.

Ё зар билан, ё зўр билан дунёни олган одамзод. Ҳарамларда сўлган чечаклар кўп бўлган. Бухоролик шоира Марям Турдиеванинг кекса онаси билан узоқ суҳбатлашардим. У киши (худо раҳмат қилсин) мозийдан ҳикоят айтардилар. Амирнинг Аркида қайсар, бўйсунмаган қизларни марги ширин билан ўлдиришаркан, яъни қизларнинг оғзига эритилган новвот қуйишаркан...

Тўртдами, уйқусидан уйғониб сигир соғишга жўнашини айтади Мунаввархон опа. Балки йигирма йилдир, балки ўттиз йилдир, уйқуси ҳаром, тўйиб ухламаган. Бугунги башоратчиларнинг айтишича, тунги соат бирдан тонгги соат тўртгача осмоннинг етти дарвозаси очилармиш, фаришталар тушармиш.

Мунаввара опа осмоннинг илоҳий дарвозалари очилиб, фаришталар тушган соат ўзи ҳам фариштага айланиб, сигирларни ийдириб сут соғади. Бундай меҳнат учун унга ўн марта Меҳнат Қаҳрамони деган унвон берса арзийди. Лекин бу меҳнатнинг тагида қанчалар машаққат, азият ётганини қаҳрамонимизнинг ўзлари биладилар, холос.

Барибир аёллик мартабаси анжуманлар ҳайъатида ўтириш, минбарлардан сўзлаш эмас, хонадонингда ёзилган камтаргина дастурхон атрофида бола-чақанг шодлигини ҳис қилиш, улар камолидан роҳатланиш эмасми? Албатта, қобил фарзандларни улғайтириш, одам сонига қўшиш учун она фозила ва мастура бўлмоғи керак, ҳаёт сабоғини олган уқувли ва доно бека бўлмоғи даркор.

Аёллар меҳнатга, ўзлари ишлаб пул топишга ўрганиб қолдилар. Ҳукумат уларга боласи уч ёшга тўлгунча имтиёзли таътиллар жорий этди. Лекин рўзғор деган ғорни эплаш битта эркак учун мушкул муаммо бўлиб қолмоқда. Шу боис ҳам аёллар сут тиши чиқиб, суяги қотмаган болаларини боғча опасига ташлаб, ўзлари турмуш машаққатлани бириникини иккинчисига эплаштириб беради. Қийқимларни ахлат саватга ағдармай, қуроқ қураб, кўрпачалар, ёстиқларга «қош» тикади. Қўй сўйса, терисини жийитиб, ерга кўммайди, пўстак қилиб пойгагига ташлаб қўяди. Унгиб кетган кийимларни ҳар баҳорда табиий ўтлар илдизидан бўёқ тайёрлаб, бўяб, «янгилаб» олади. Келинлари кўзи ёриса қирқ кунгача бошида парвона бўлиб, қўлини совуқ сувга урдирмайди, чилласини чиқариб, белини маҳкамлаб, боласининг суягини қотириб, ўз қизидан афзал асраб-авайлайди. Кўрпа-ёстиғини бировга кўтариб, қавиб бер деб юрмайди. Ҳукуматнинг магазинига термулиб, пештахталарда ҳеч вақо йўқ деб димоқ-қовоқ қилмайди. Умри бино бўлиб касаллик варақаси олмаган. Давлатдан суюнчи пули олишни ҳам билмайди.

Тўрт девор аёлларга бозорга чиқиш, юк кўтариш, сув кўтариш, ўтин ёриш, савдо-сотиқ қилиш, қоронғу тушганда кўча ҳатлаб, бемаҳал юришларни тақиқ қилган. Бундай машаққатларни қанийди эркаклар бутунлай ўз зиммаларига олишса-ю, елкаси яғир бўлган аёл, бечора ўзбек аёли кўча чангитиб йўл супуришдан, шаҳарнинг уюм-уюм ахлатини ташишдан, бозордан етти букилиб харид кўтариб келишдан, бир кунда минг бора эгилиб чопиқ қилишдан, пахта теришдан, кетмон кўтаришдан халос бўлса...

Менимча, ўзини билган бирорта аёл бундай нажотдан юз ўгирмаса керак. Катта йиғинларда, анжуманда икки юзи анордай, қотмагина, бийрон Меҳнат Қаҳрамони Мунаввара Исҳоқова билан суҳбатлашиб қоламан.

Ҳар куни тонг азонда, учдами, ри гирдобига тушиб кетмоқдалар. Яхши кийинишни, яхши яшашни, орзу-ҳавас кўришни ким истамайди дейсиз? Уларнинг умрлари дала йўлида, меҳнат корхоналари остонасида меҳнат чархларига соврулиб кетмоқда.

Мен ўзим билан бир мактабда, бир синфда ўқиган дугоналаримни кўрсам, юрагимга ҳарос тушади: уларни меҳнат кемириб, адойи тамом қилган. Албатта, бундан ўқитувчи ёки боғча ходими бўлиб ишлаётганлари мустасно. Ҳарқалай давлат корхоналарида бирмунча шароитлар бор. Қишлоқда, колхозларда эса ўттизга кириб ўтин бўлганлар оз эмас. Ана шу дугоналаримни кўрганда эзилиб кетаман. Кўп айтилган бўлса ҳам такрорлайман: пахтанинг меҳнати, оиланинг машаққати барибир шу беозор аёллар елкасида.

ЯҚИНДА «Темурнома»ни ўқиб тугатдим. Ажабо, тақводор, ислом дини ҳомийси, буюк фазилатлар эгаси, саркарда Амир Темурни энг оғир дақиқаларда аёллар қутқариб қоладилар. Уларни ожиз ва нотавон қолган Темурни қутқариш учун доим пирлар гоҳ Сарой Мулкхоним-Хонимчани, гоҳ эса Ўлжой Туркон — Камолхонимни халоскор этиб юборадилар. Бирор марта ҳам улар паранжида кўринмайдилар. Фақат юзларида ҳарир парда, доимо отда, аскарона аслаҳада зоҳир бўладилар. Темурнинг иккала завжаи муҳтарамаси мардоналикда ўзини кўрсатиб, гоҳ шатранжда ғолиб келиб, гоҳ жангда Темур жонига оро кириб, гоҳ эса ўзлари ишқ изҳор этиб, олий зотнинг муҳаббатларига сазовор бўладилар. Агар ислом хотин-қизларни камситганда, уларнинг ҳуқуқларини чеклаганда, ислом йўлида курашган соҳибқироннинг рафиқаларини Темурдан-да юксакроқ тутиб улуғлашармиди? Муҳорабага кетган Амир соҳибқирон маҳобатли юртнинг тожу тахтини аҳли аёлига ишониб топширармиди? Аёл зоти эркаклар билан баравар рутбада саналган ва беҳад жасорат, қаҳрамонликлар соҳибаси экани айтиб ўтилган. Хонимлар, бегимлар, оимлар, бонулар, нисолар, маликалар деб берилган нисбатларни бугун саҳна асарларида ҳам эшитмай қолдик.

Бирор йиғин ёки кўчага чиққан хотин-қизларнинг куппа-кундузи тиллавори, эгнидаги кийими, бошидаги қундуз телпаги, оёғидаги туфличаси ечиб олинаётгани... бу — Инсон шаънига энг қабиҳ ҳақорат эмасми? Ахир ўша ўғри деймизми, каззоб деймизми, киссавур деймизми, Онанинг дилбанди-ку! Уларни йўлга соладиган, ҳар қадамини кузатиб, топган-тутгани қайдан келаётганини наҳотки оналар суриштирмасалар, даво қайда?

Жамоат жойларида гоҳ баъзи суҳбатларни тинглаб, уятдан ер ёрилса-ю, ерга кириб кетсанг.. Бировнинг пардалик қизлари олдида оғзидан боди кириб, шоди чиқаётган чапани йигитлар... Ёки шанғиллаб бефаришта гапларни қалаштириб ташлаётган қизлар, аёллар... Наҳотки шунчалар қўпол ва бефаросат бўлиб қолдик?

Асабийлик, тажанглик, дилхираликлар... Тўйларда кексалар қолиб, ёшларнинг бахт тилаб насиҳатбозлик қилишлари, сўнг жазавали зикр тушишлари... Қараб туриб ваҳминг келади: наҳотки донишманд кексаларимиз ҳилмлик билан бундай авлодни йўлга сололмасалар?

Дастурхонда «шишадан чиққан шайтон»га хотин-халаж ҳам эркаклар қатори қул бўлиб қолмаётганидамикан бу? Маънавий тубанлик, ғарибликдан бошқа нарса эмас бу!..

Қаҳрамон оналарга берилган имтиёзлардан улар қанчалик фойдаланишларини билмадиму, лекин ёлғиз оналар ўз имтиёзларидан тўлалигича фойдаланмоқдалар. Сохта талоқ хати билан ёки ёлғиз она деган тавқи тақдирни бўйнига олиб, нафақа олаётган, навбатсиз уйли-жойлик бўлаётганлар кам эмас. Суриштириб келсангиз, туппа-тузук одамларнинг фарзандлари шундай иш билан шуғулланадилар.

ҚИШЛОҚДА юз-юз йигирма сўм пул олиб, оби ёвғон билан бир этак боласини боқаётган оналарнинг ёзуғи нима? Давлат берган имтиёздан фойдаланиш учун ўзини минг куйга солаётган олғирларни текшириб, нафсини тийиб қўйиш керакми? Ҳалол оилаларда ўсаётган болалардан уларнинг гўдаклари шохи билан фарқ қиладими? Сохта никоҳдан ўтиб, имтиёзлардан фойдаланадиган қаллоблар ҳам истаганча топилади. Кун кўришнинг бундай нопок йўлларига кираётганларнинг ҳам жиловини тортиб қўйиш керакми? Хусусан, мен барча имтиёзларни бериб, ёлғиз оналар деган тоифани кўпайтиришга тарафдор эмасман.

ЭЛУ ЮРТ КИМНИНГ ҚАНДАЙЛИГИНИ ХЎП БИЛАДИ.

Халқимизда беваники бедаҳл деган мақол бор. Турмуш тақозоси билан оилада ҳам ота, ҳам она бўлиб қолган аёлга осон тутмаслик керак. Бундайлар бир кўз билан бола ўстириб, жамалағ тортадилар, уларни қўллаб-қувватлаб, эл-уруғ ёрдамини дариғ тутмаслиги керак.

Халқимиз бева-бечораларнинг уйларини ҳашар йўли билан қуриб берган, доимо оғир-енгилидан хабардор бўлиб турган. Савоб учун етим-есирларни уй-жойлик қилиб, бир бошини икки қилиб қўйган. Ўзбек маҳаллаларида бу азалий эзгу одат сақланиб қолган.

ҲАҚИҚИЙ ўзбек маҳаллаларида бешарму беҳаёлик қилган, инсоний бурчига хиёнат қилганларни маҳаллалардан кўчиртириб юборишган. Тўй — ҳашамга аралаштирмай яккалаб қўйиб, шу йўл билан таъсир ўтказишган. Ҳар қандай одам элнинг андишасини қилган. Бундай андиша ҳозир унутилиб кетмаслиги даркор. Андиша унутилса, туғруқхонага жигаргўшасини ташлаб кетадиганлар кўпаяверади. Халқимиз ҳаромдан ҳазар қилиб келган, бунинг сабаблари барчага аён. Жамиятда софлик, имон, андиша устун бўлмаса гуноҳу савоб орасида фарқ бўлмаса, у тубанлашиб, охир-оқибат таназзулга юз тутади. Таназзул эса машойихлар айтган қиёмат-қойимдир.

Тошкент вилояти хотин-қизлар кенгаши йиғинларида ўрта чирчиқлик журналист Малика Хўжаеванинг ёниб-куйиб сўзлаганини кўп тинглаганман. Ана шундай куюнчак, дадил, халқнинг дилига, дардига яқин журъатли аёлларни кўпроқ раҳбарлик ишларига кўтаришларини истардим. Чунки мустақил фикрли, журъатли аёллар, гоҳ қизишиб, гоҳ тортишиб бўлса-да, ўзбек оналари учун фойдали ишларни амалга ошира оладилар, меҳнатда жизғанак бўлиб ётган оналарга, канопнинг заҳарли меҳнатида эзилиб юрган опа-сингилларга қайишадиганларни юқори лавозимларга кўтарсаккина, ишлар яхши томонга силжийди. Дард кўп, дармон йўқ, дейди кексаларимиз. Элга дармон бўладиганларни тезроқ эл доди етадиган курсиларга ўтказайлик.

Абдулла Қодирийнинг гўзал хулқли, пок тийнатли қаҳрамонларидай аёлларимизнинг мунис, сўлим, адабли, иззат-ҳурматли ва закий, маърифатли бўлишларини орзу қиламан. Бундай аёлларимиз бор, лекин улар сафи кенгайса, ҳар бирларида Офтоб ойим фариштаси, Ўзбек ойимнинг ҳокимлиги, Кумушнинг маъсумлиги, Раъноннинг журъати ва фозилалиги бўлса...

Режалар ҳақида нима дердим? Худо берган муборак айёмларда илҳом ва кайфият келса насиб қилгани бўлар. Айтганларимда эриш туюладиган жумлалар бўлса, аввалдан узрхоҳман. Ушбу деганларимни менинг оддий кузатишларим, шахсий фикрларим деб қабул қилсинлар азиз оналар, опа-сингиллар!

Мен уларни олижаноб Наврўз байрамини бошлаб келган баҳор шодликлари билан қутлайман, табиатнинг нозик жойларидан уларга яхши ниятлар тилаб қоламан. Фарзанд ҳузурини кўриб, жонингиз роҳатда бўлсин!

Ойдин ҲОЖИЕВА.

ПИРУ БАДАВЛАТЛАРИМИЗ

ТЎЙДАН БОШИНГИЗ ЧИҚМАСИН

Ширин опа ишдан келиши билан кўзи стол устидаги мактубга тушди. Қайси боламдан экан, ўйлади она ва зудлик билан хатни ўқий бошлади:

«Меҳрибон онажоним! Сизни ва опа-сингилларимни Халқаро хотин-қизлар байрами билан чин дилдан табриклайман. Ҳамиша саломатлик, бахт-саодат тилайман.

Ойижон, киши она-юртидан узоқда бўлганда яқинларини, ўз тупроғини жуда соғинар ва яна бир карра қадрига етар экан. Сизларни жуда соғиндим. Онажон, ўзингизни эҳтиёт қилинг. Сиз бизларга ҳамиша кераксиз. Ахир, биз футбол командаси аъзоларидан ҳам кўпроқмиз-ку!

Отамга ва жигарларимнинг барчасига дуои саломимни етказинг. Сизларни қучиб, аскар фарзандингиз Абдурашид».

— Тилинг бунча ширин бўлмаса, болагинам. Ишқилиб бағримизга соғ-омон қайтгин-да, — дуо қилди Ширин опа.

Она эндигина кийимларини алмаштириб улгурган эди ҳамки, эшик қўнғироғи жиринглади. Қараса кенжатой Зиёдани боғчадан олиб келган Ироданинг қўлида ҳам мактуб.

— Ойижон, почтада ишлайдиган амаки мени чақириб, шу хатни бердилар. Акамдан экан.

— Қани, менга бер-чи? Конверт устига Бурятиядан, деб ёзилган. Демак, Абдураҳим акангдан.

«Ассалому алайкум, ойижон, адажон ва қадрдонларим! Соғ-саломатмисизлар? Ишлар билан чарчамай юрибсизлармми? Бизларни деб ўзингизни уринтиравермaнг, ойижон. Мен ва Абдурашид армиядан қайтганимизда қўлингизни совуқ сувга теккизмаймиз. Ҳамма ишларни ўзимиз қиламиз. Дарвоқе, келаётган байрамингиз қутлуғ бўлсин. Мана шундай байрамларнинг яна юзтасини кўринг...»

Ширин опанинг кўзларида қувонч ёшлари қалқиди.

— Ишқилиб ниятингга етгин. Ҳаммангизнинг ҳам азиз бошингиз омон бўлсин, — шивирлади она.

Ширин опа ҳамда Сойиб ака Абдукаримовлар бахтиёр ота-оналар. Уларнинг бахти шундақи, 15 нафар фарзандлари бор. 9 ўғилу 6 қиз. Бу — айтишга осон, бироқ шунча болани тарбиялаб, оёққа турғазишнинг ўзи бўлмайди.

... Ширин 16 ёшга тўлиши билан уларнинг эшигидан совчи аримай қолди. Ота-онасининг қизимиз ҳали ёш, дейишганига қўйишмасди. Бир кунда икки-уч жойдан келган совчиларни кутишган пайтлари ҳам бўлди. Ниҳоят, ўрта мактабни тамомлаган Ширинни колхозда ишлайдиган Сойиб исмли йигитга узатишди. Келинчак удумлари тугагач, Ширин ҳам Сойиб билан бирга «Қизил Ўзбекистон» колхозида ишлай бошлади. Улар бу ерда 25 йил ишлашди. Мана шу даврда 15 нафар фарзанд дунёга келди.

— Эҳ-е, буларни катта қилишдаги ташвишлар, бедор ўтган тунлару беором кунларнинг сон-саноғи йўқ, — дейди Ш. Абдукаримова. — Шундай бўлса-да, мен жуда бахтлиман. Баъзиларга ўхшаб курортларда дам олмадик, мол-дунё орттирмадик, топган-тутганимизни шуларга сарфладик.

Дарҳақиқат, Ширин опа ва Сойиб аканинг ортиқча даромадлари йўқ. Бироқ уларда тенгсиз давлат — фарзандлар бор. Уч ўғиллари уйланди. Бир қизларини узатишди. Бири-биридан ширин саккиз набиралари бор.

— Ҳали олти ўғилни уйлаш, беш қизни узатиш керак экан. Моддий қийинчиликлар бордир? — сўрайман Ширин опадан.

— Албатта, қийналган пайтларимиз ҳам бўлади,— дейди опа. Лекин нолишга ҳам ҳаққимиз йўқ. Районимиз раҳбарлари бизларнинг ҳолимиздан хабар олиб туришади. Тузель қишлоғидаги паррандачилик фабрикасига қарашли беш хонали уйлардан иккитасини ажратиб беришди. Ҳар ойда 20 килограмм қанд ёки шакар, 20 бўлак хўжалик совуни, «Ветеран» дўконидан гўшт оламиз. 24 жон бир қозондан овқат еймиз.

Ҳа, тотувлик бор жойда барака бўлади. Ўғил-қизлар, келинлар топган-тутганларини ўртада баҳам кўришади.

Ҳозир Сойиб ака механизациялашган кўчма колоннада, Ширин опа эса район марказий шифохонасида ишлайди.

Бугун Қаҳрамон она Ширин Абдукаримовани хотин-қизлар байрами ҳамда таваллуд топган куни билан қутлаш учун ўғил-қизлар, набиралар, қавм-қариндошлар тўпланишган. У киши байрам арафасида 45 ёшга тўлди. Бир қарашда бу хонадонда гўё тўй бўлаётганга ўхшарди.

Бири биридан меҳрибон фарзандлар, набиралар қуршовида ўтирган бахтиёр онани кўриб, «Топганингиз яхшиликка буюрсин, тўйдан бошингиз чиқмасин», дегим келади.

Р. УСМОНОВА,
Оржоникидзе райони.

ЎЙИНГОҲ

Яна икки кундан сўнг олий лига командалари СССР 54-чемпионати ўйинларини бошлайдилар

СПОРТ ИШҚИБОЗЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Рўзномамизда янги саҳифа очилди. Энди сиз билан тез-тез «Ўйингоҳ» орқали учрашиб турамиз. Бу саҳифа ўз-ўзидан дунёга келгани йўқ. Биринчи навбатда у сиз, азиз муштарийларнинг талаб ва истаклари асосида ташкил топди.

Саҳифанинг қандай бўлиши биринчи навбатда сизларга боғлиқ. Шунинг учун ҳам аввалдан «бир қоп» ваъдалар бермоқчи эмасмиз. Мўлжалимиз шуки, «Тошкент ҳақиқати»нинг спорт мухлислари вилоятдаги энг кичкина жамоадаги спортга муносабатдан тортиб жаҳоннинг энг йирик спорт анжуманигача хабардор бўлиши керак. «Ўйингоҳ»да вилоят спорти ҳаёти, унинг муаммоларини кўтариш билан биргаликда турли конкурслар, баҳслашувлар ўтказиш ниятимиз бор. Мана, бугунги саҳифадан жой олган «Билимдонлигингизни синанг» рукнини олайлик.

Ўтган йили «Пахтакор» ўйингоҳида бўлиб ўтган учрашувларда ҳакамлар анча «олқиш» олишга сазовор бўлдилар. Бу — Тошкентга келган ҳакамлар фақат «Пахтакор»га душманлигини» билдирмайди. Аксинча, кўп ҳолларда мухлисларнинг ўзи футбол қонун-қоидаларини яхши ўзлаштирмаганликлари оқибатида норозилик келтириб чиқаради. Натижада «бўрининг оғзи еса ҳам, емаса ҳам қон» қабилида ҳамма айб ҳакамга тўнкалади.

Биз халқимизнинг энг севимли ўйин турларидан бири—футбол қонун-қоидаларини ишқибозлар қанчалик билишларини аниқлаш мақсадида танлов эълон қиламиз. Унда ғолиб ҳам, мағлуб ҳам бўлмайди. Мақсадимиз, аста-секинлик билан футболнинг кўп қиррали сир-асрорларини биргаликда ўрганишдир.

Беллашув шуниси билан қизиқки, унда кимдир ғолиб, кимдир мағлуб бўлади. Ана шу мағлуб пайтларда ишқибозлик қилганларига пушаймон бўлмасликлари, сал бўлса ҳам кўнгилларини кўтариш мақсадида биз футбол мухлислари орасида конкурслар эълон қиламиз. Ҳеч бўлмаса, бу томондан омад келар. Бир ойда бир марта ва фақат «Ўйингоҳ»да эълон қилинадиган конкурс учун эса ҳомий топилган. Кеча қўнғироқ қилганимизда «Илдам» ёшлар илмий ишлаб чиқариш марказининг директори омадлилар учун йирик пул мукофотлари ажратилганини айтди. Майда-чуйдалар ҳақида эса тўхталиб ҳам ўтирмаймиз: спорт тўплари, эсдалик совғалари...

Мўлжалимизда яна бир қанча рукнлар борки, улар билан «Ўйингоҳ»нинг келгуси сонларида таништириб борамиз.

Бугунги саҳифамизни эса бутунлигича футболга бағишлаймиз. Чунки яна икки кундан сўнг футбол мухлислари учун ҳақиқий байрам. Шу куни «Пахтакор» командаси олий лига жамоалари билан беллашгани майдонга чиқади. Биз бундан кейин ҳам севимли командамиз билан тез-тез учрашиб туриш ниятида «Омад сенга ёр бўлсин, «Пахтакор»! деб қоламиз.

МАФКУРА, ЁШЛАР ҲАЁТИ ВА АХБОРОТ БЎЛИМИ.

ФАХРИЙЛАР ТАБРИГИ

«БИЗ ҲАМ ЭДИК СИЗДЕК, СИЗ ҲАМ БЎЛИНГ БИЗДЕК!»

«ПАХТАКОР» командаси олий лигага анча танаффусдан сўнг чиққан бўлса-да, кўпгина рақиб командалар ҳамюртларимиз билан майдонга чўчиброқ тушишлари табиий. Чунки бундан бир неча ўн йиллар аввалги командамизнинг шиддатли ўйинлари ҳали кўпгина мутахассислар ва ишқибозларнинг хаёлидан кўтарилгани йўқ. Раҳматуллаев, Красницкий, Абдураимов, Исоқов, Хадзипанагис, Фёдоров ва Ан каби ўзбек футболи тарбияланувчилари ўзларининг истеъдодлари билан ишқибозлар юрагида ўчмас из қолдирганлар.

Мавсум очилишидан аввал илгарилари олий лигада моҳирлик билан тўп сурган фахрий футболчиларнинг бир гуруҳи рўзномамиз орқали «Пахтакор-91»га тилаклар билдиришди.

Ш. ИСМОИЛОВ, спорт устаси, жумҳурият тоифасидаги ҳакам:

— «Пахтакор»нинг ўтган йилги ўйинлари кишида умид учқунлари уйғотди. Команданинг ўз майдонида ҳам, рақиблар юртида ҳам бир хилда ҳужумкор ўйин кўрсатиши дилимизни қувонтирди. Бироқ олий лига шунинг учун ҳам олий лигаки, унда мамлакатнинг энг кучли футбол командалари иштирок этадилар. Албатта, ёш футболчиларимиз учун бу оғир синов бўлади. Бироқ, мен бир нарсани истардим. Қандай машҳур рақиб бўлмасин, Тошкентдан улар иложи борича қуруқ қайтсинлар. Агар пахтакорчилар ўз майдонларида ҳужумкор ўйин кўрсатсалар, ишқибозлар ҳар қандай натижадан қатъий назар уларга содиқ қолишади.

В. ЛЮБУШИН, спорт устаси:

— Мен командамизнинг ўтган йилги ўйинларини диққат билан кузатдим. Бу йилги мавсум бошидаги тайёргарликдан ҳам бир оз хабарим бор. Ҳимоя чизиғи тўлдирилмаганлиги мени ҳам ташвишга солмоқда. Бироқ пахтакорчиларга бир нарса айтмоқчийдим. Бразилия терма командаси ўзининг энг гуллаган пайтида бир қоидага қатъий амал қиларди: «Майли, рақибларимиз дарвозамизга хоҳлаганча тўп киритишсин, биз эса доимо улардан битта кўп киритамиз».

Футбол гол билан чиройли. Албатта, Киев ёки Москва динамочилари, Москва ёки Владикавказ спартакчилари «Пахтакор» дарвозасини ишғол қилишга ҳаракат қилишади. Аммо бизнинг Шквиринимиз бор. Оганесян, Пятницкий, Қосимов каби ярим ҳимоячиларимиз кўмагида унинг бир ўзи бутун бошли командалардан кўпроқ тўп киритишига ишонгим келади.

Р. МЎМИНОВ, «Пахтакор» БЎСМ тренери:

— Новиковнинг бир услубини жуда ҳам қўллаб-қувватлайман. У биринчи навбатда ўринбосарларига эътибор бермоқда. Майли, бир-икки йил ҳозирги ёш футболчилар бир оз қийналишар. Бироқ олий лига уларни чиниқтиради. Шахсан мен, агар Новиков «Пахтакор» билан шу тахлитда иш олиб борса, узоғи билан яна уч йилдан сўнг ўз тарихидаги энг юқори ўринлардан бирини эгаллайди, деб ишонаман. Бунинг учун эса асос бор. Бу соҳада биз, футбол мактаблари тренерлари унга мустаҳкам «моддий база» тайёрлаб беришга ҳаракат қиляпмиз. Ҳозирги кунда биргина ҳамкасбим В. Бондаренконинг беш тарбияланувчиси СССР терма командаси аъзолигига қабул қилиндилар. Яна бошқа ҳамкасбларим ҳам бу соҳада анча ишлар олиб боришмоқда. Ўзим «Пахтакор»да ҳимоячи бўлиб ўйнаган бўлсам ҳам командамизнинг ҳужумчиларини қаттиқ ҳурмат қилардим. Биз ҳам ўз пайтида олий лиганинг янги аъзолари эдик. Бироқ тез орада ман-ман деган командалар ҳам биз билан ҳисоблашадиган бўлишди. Ҳозиргиларга ҳам шуни тилардим: «Биз ҳам эдик сиздек, сиз ҳам бўлинг биздек».

УЛАР МАЙДОНГА ТУШАДИЛАР

Мамлакат биринчилиги бошланишидан аввал унда иштирок этувчи командалар СССР футбол федерациясига шу йил команда таркибида майдонга тушадиган футболчилар рўйхатини топширишлари шарт. Бундан кейинги ҳар бир ўзгариш федерациянинг рухсати билан амалга оширилади. Олий лига командалари учун тақдимномада 31 футболчининг исм-шарифлари кўрсатилади. Бир ўйинчини икки команда ўз рўйхатига киритиши таъқиқланади.

5 март куни СССР футбол федерацияси «Пахтакор»нинг тақдимномасини тасдиқлади. Унда 23 футболчи кўрсатилган. Қолган 8 ўрин мавсум давомида тўлдирилади. Демак, «Пахтакор—91» ҳозирча қуйидаги футболчилардан иборат:

Дарвозабонлар:

ЮРИЙ ПЕРЕСКОКОВ — 1963 йилда туғилган

ДМИТРИЙ ГУЛЕНКОВ—1968

Ҳимоячилар:

ГЕННАДИЙ ДЕНИСОВ — 1960

ФАРҲОД МУҲАМЕДОВ — 1962

РУСЛАН УЗОҚОВ — 1967

САИД ТУРСУНОВ — 1972

Ярим ҳимоячилар:

ХОРЕН ОГАНЕСЯН — 1955

АНДРЕЙ ПЯТНИЦКИЙ—1967

ВЯЧЕСЛАВ КЛОЧКОВ — 1967

ИЛҲОМ ШАРИПОВ — 1968

МИРЖАЛОЛ ҚОСИМОВ — 1970

НУЪМОН ҲАСАНОВ — 1971

ВЛАДИСЛАВ НОВИКОВ — 1971

ОЙБЕК УСМОНХЎЖАЕВ — 1972

ЖАСУР АБДУРАИМОВ — 1972

АРСЕН БАЛАЯН — 1972

Ҳужумчилар:

ИГОРЬ ШКВИРИН — 1963

ВЛАДИМИР БУНТОВ — 1966

ВАСИЛИЙ ДЕГТЕВ — 1967

ШУҲРАТ МАҚСУДОВ — 1970

АБДУҚАҲҲОР МАРУФАЛИЕВ — 1971

РИФАТ ГАЛИЕВ — 1971

СОБИР ХОДИЕВ — 1972

МАВСУМОЛДИ МУСОҲАБАСИ

В. КОЛОСКОВ: «Пахтакор»дан ҳайиқишади

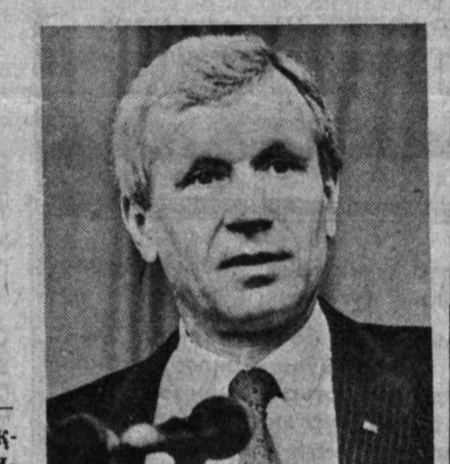

Вячеслав Колосковни мухлислар яхши танишади — СССР футбол федерациясининг раиси, ФИФА (халқаро футбол уюшмаси) вице-президенти. Бироқ ёшлигида у қайси командада тўп сурганини кўпчилик билмайди. Чунки кучли спортчи эмас, балки яхши ташкилотчи сифатида танилган. Колосков узоқ йиллар мобайнида СССР Давлат спорт қўмитаси футбол ва хоккей бошқармасининг раҳбари бўлиб келди. У бу лавозимда шунчалик узоқ ўтирдики, ҳатто уни алмаштириш тўғрисида гап-сўзлар чиқа бошлади. Айниқса, бошқарма тугатилиб, федерацияга айланаётган пайтда совет футболининг янги раҳбари тўғрисида турли хил тахминлар билдирила бошланди. «Футбол шарҳи» кўрсатуви, «Комсомольская правда» рўзномаси ҳамда «Футбол-хоккей» ҳафталиги бу борада шундай ишлар олиб бордиларки, энди оддий мухлислар ҳам Колосковнинг ўрнига ким ўтириши тўғрисида фикрлаша бошладилар.

Ниҳоят, сайлов муддати келди ва кўпчилик овоз билан... В. Колосков федерацияга раис этиб сайланди.

Яқинда Тошкентга ташриф буюрган Вячеслав Колосков билан мухбиримизнинг мулоқоти ҳам ана шу мавзудан бошланди.

— Сизга муносиб муқобил топилмаганлигини нимада деб биласиз?

— Мутахассисларнинг менга ишонишида. Ҳамкасбларингиз қандай ўйлашидан қатъий назар футбол соҳасида ишловчи кишиларнинг кўпчилиги мен билан ҳамфикр эди. Борди-ю мен футболга раҳбарлик қилган йиллар ўрнимда бошқаси бўлганида ҳам бундан ортиқ иш қила олмасди. Бу орада Ватанимиз футболчилари Олимпия ўйинлари ғолиби ва Оврўпа вице-чемпиони бўлишди. Уларнинг ўринбосарлари эса Жаҳон ва Оврўпа чақандозлигига эришишди. Клубларимиз УЕФА кубоклари мусобақаларида бир қанча ютуқларини қўлга киритишди.

—... Ўтган йилги жаҳон биринчилигида футболчиларимиз биринчи даврадан сўнг бошларини хам қилиб чиқиб кетишди. Литва ва Гуржистон футболчилари мамлакат биринчилигида иштирок этмайдиган бўлишди. Булар ҳам сиз раҳбарлик қилган йилларга тўғри келади.

— Терма команда бош тренери В. Лобановский йиллар давомида шундай жамоа яратган эдики, у бамисоли соат механизми сингари ишлаётган эди. Ана шу «соат» жаҳон биринчилигида жарангдор овозда «қўнғироқ чалиши» лозим эди. Лобановский ўз ғояларига шундай берилиб кетдики, натижада ўзи кутмаган ҳолда мурувватни қаттиқроқ бураб юборди. Натижада... Менга ишонинг, агар футболчиларимиз дастлабки икки учрашувда озгина чидаш берганларида камида бронза медали совриндори бўлишарди. Умуман, энди бу гапларнинг аҳамияти кам. Ҳозир бутунлай янги терма команда тузилган.

Литва ва Гуржистонлар масаласига келсак, бу ерда мен қўлимдан келганича ҳаракат қилдим. Вильнюснинг «Жальгирис» ҳамда Тбилисининг «Динамо» командаларининг мухлислари Иттифоқнинг исталган еридан топиларди. Бироқ у ерда кечаётган сиёсий воқеалар нафақат футболни, балки спортни бутунлигича ўз домига тортди.

— Майли, спорт тинчлик элчиси дейишади, сиёсатни қўя турайлик. Нокамтар савол учун узр — йиллар давомида кўринмай, нега бирдан шаҳримизга келишни ихтиёр қилдингиз?

— Биринчидан, бу Ўрта Осиё жумҳуриятлари бўйлаб қилаётган сафаримнинг бир босқичи, холос. Иккинчидан эса, ўтган йили серқуёш диёрингиз футбол соҳасида эътиборга арзигулик ишлар қилиб, мутахассислар олқишини олишди.

— «Пахтакор» командаси ҳақида фикрингиз?

— Бир оғиз жумла билан ифодаласам — «Пахтакор»дан ҳайиқишади. Мен ўзи тахмин қилишни ёқтирмайман. Бироқ менинг фикримча, ўтган йилги биринчи лиганинг уч ғолиби бу йил олий лиганинг кучли ўнлигига кира олиши мумкин.

ШУ КУНЛАРИ БИЗ БАНДМИЗ

10 март «Пахтакор» — «Черноморец» (Одесса).

16 март «Пахтакор» — «Днепр» (Днепропетровск).

23 март «Шахтёр» (Донецк) — «Пахтакор»

31 март «Спартак» (Москва) — «Пахтакор»

5 апрель «Пахтакор» — «Торпедо» (Москва)

9 апрель «Пахтакор» — «Локомотив» (Москва)

21 апрель «Металлист» (Харьков) — «Пахтакор»

27 апрель «Динамо» (Минск) — «Пахтакор»

2 май «Динамо» (Москва) — «Пахтакор»

6 май «Пахтакор» — «Помир» (Душанбе)

13 май «Пахтакор» — «Динамо» (Киев)

18 май «Пахтакор» — «Спартак» (Владикавказ)

2 июнь МАСК (Москва) — «Пахтакор»

6 июнь «Арарат» (Ереван)—«Пахтакор»

19 июнь «Пахтакор» — «Металлург» (Запорожье)

(Иккинчи давра учрашувларини мавсум ўрталарида эълон қиламиз).

БИЛИМДОНЛИГИНГИЗНИ СИНАНГ

1-ТОПИШМОҚ

«Оқтепа» ҳамда «Кўкдала» командалари учрашувини бошқариб бораётган ҳакам тўпнинг дами чиқиб, пучайиб қолаётганини сезди. Футболчилар эса ҳакамнинг рухсатисиз ўйинни тўхтатишлари мумкин эмас. Боқивой тўпни Соқивойга ошираётган пайтда ҳакам тўпни қўли билан ушлаб олди (1-расм) ва ташкилотчилардан уни алмаштириб беришларини талаб қилди.

Савол: Ҳакам шундай қилиши мумкинми? Балки тўп майдондан чиқиб кетганда ёки дарвозабон ушлаб қолганда ҳуштак билан ўйинни тўхтатиб, сўнгра уни алмаштиришни сўраш мақсадга мувофиқдир?

2-ТОПИШМОҚ

Оқтепаликлар ҳужумга ўтишди. 8-рақамли Ваҳобов тўпни зарб билан тепди. Бироқ у оёғининг ён томони билан тепгани учун тўп умуман бошқа томонга қараб учди. Шу пайт кутилмаган ҳол юз берди. Қийшиқ кетаётган тўп тўсатдан ҳакамнинг бошига тегиб (футболда нималар бўлмайди дейсиз) дарвоза тўрига бориб тушди (2-расм). Дарвозабон ҳам ҳайрон, ўйинчилар ҳам.

Савол: Гол инобатга олинадими ёки йўқми? Агар йўқ бўлса, ҳакам қандай қарорга келиши керак?

Эслатма: жавоблар бир ҳафта ичида юборилган тақдирдагина инобатга олинади.

Саҳифа материалларини Ахбор ва Аброр ИМОМХЎЖАЕВЛАР тайёрлашган.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

Тошкент ҳақиқати («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КУЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353, масъул котиб ўринбосарлари — 325750, бўлимлар: мафкура, ёшлар ҳаёти ва ахборот — 325778, 325645, 337010, Қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий Кенгашлар ҳаёти — 325733, ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767, адабиёт ва санъат — 325553; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354, жамоатчи кенгаш қабул хонаси — 33-40-48, 325354, эълонлар бўлими —325727.